

3.11.2023

Kunta- ja alueosasto

Vastaus Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kannanottoon hyvinvointialueiden rahoitusmallin tarveperustaisuuden kehittämisestä

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluehallitus on esittänyt kannanoton hyvinvointialueiden rahoitusmallin tarveperusteisuuden kehittämisestä. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue toteaa kannanotossaan, että tarveperusteinen rahoitusmalli ei pysty havaitsemaan tai arvioimaan riittävällä tarkkuudella Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palvelutarvetta jättäen jatkuvan vajeen rahoitukseen. Erityisesti sosiaalihuollon palvelutarve ja siihen liittyvät kustannukset eivät ole aluehallituksen näkemyksen mukaan mallissa riittävällä painolla huomioitu. Tämän nähdään kannanotossa vääristävän hyvinvointialueiden välistä rahoituksen jakoa ja heikentävän Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kykyä vastata asiakkaiden tarpeisiin riittävällä tasolla.

Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitusmalli on laskennallinen ja tarveperusteinen. Laskennallisuus tarkoittaa sitä, että rahoitus kohdennetaan hyvinvointialueille rahoituslaissa säädettyjen laskennallisten kriteereiden ja niiden painoarvojen mukaisesti. Tarveperusteisuus tarkoittaa sitä, että rahoitus kohdennetaan hyvinvointialueille alueellisten tarvetta kuvaavien tekijöiden perusteella. Sosiaali- ja terveystalouden vuoden 2024 rahoituksesta noin 81 prosenttia kohdennetaan tarpeen perusteella. Tarveperusteisuus perustuu Terveystalouden- ja hyvinvoinnin laitoksen laskemiin aluekohtaisiin terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja vanhustenhuollon tarvekertoimiin. Tarvekertoimien taustamuuttujat on valittu niin, että ne kuvaisivat mahdollisimman hyvin alueellista sairastavuutta, väestön ikärakennetta sekä sosioekonomisia tekijöitä. Tarvekertoimet lasketaan vuosittain uusimman tilastoaineiston perusteella, joten rahoituksen alueellisen jakautumisen tulisi heijastella muutoksia alueellisessa palvelutarpeessa mahdollisimman ajantasaisesti.

Vuoden 2024 rahoituksen määräytymisessä käytettävät tarvekertoimet määritellään vuosien 2019 ja 2021 keskiarvotietojen perusteella johtuen koronaepidemian vaikutuksesta vuosien 2020 ja 2021 palveluiden käyttöön. Alla olevassa taulukossa on kuvattu Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja vanhustenhuollon tarvekertoimet vuosien 2019 ja 2021 aineistoilla laskettuna, sekä rahoituslaskelmien perusteena oleva näiden vuosien keskiarvotieto. Taulukosta nähdään, että erityisesti vanhustenhuollon tarvekerroin on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella selvästi alle maan keskiarvon (kaikkien kertoimien koko maan keskiarvo on 1). Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on kuitenkin selvästi alin osuus (16,4 prosenttia) yli 65-vuotiaita. Koko maassa yli 65-vuotiaita on 23,3 prosenttia väestöstä, kun joillakin hyvinvointialueilla jo noin 30 prosenttia alueen asukkaista on yli 65-vuotiaita.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen huoli kohdistuu erityisesti sosiaalihuollon tarvekertoimeen, ja siihen miten sosiaalihuollon tarvekerroin ei ota huomioon riittävästi kustannuksia aiheuttavia tekijöitä, jättäen pysyvän rahoitusvajeen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle. Taulukosta nähdään, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaalihuollon tarvekerroin vuoden 2024 rahoituslaskelmassa on 0,84. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lisäksi myös muilla Uudenmaan alueen hyvinvointialueilla, Pirkanmaan hyvinvointialueella ja Pohjanmaan hyvinvointialueella sosiaalihuollon tarvekertoimet ovat alle maan

keskitasoa. Karkeasti arvioiden voidaan todeta, että mikäli Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaalihuollon tarvekerroin olisi maan keskitasoa eli saisi arvon 1, kasvattaisi sen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen rahoitusta noin 30 miljoonalla eurolla vuonna 2024, tilanteessa jossa kaikki muut tekijät olisivat ennallaan. Koska tarvekertoimien muutokset heijastelevat alueiden välisiä muutoksia, on mahdollista, että mikäli tarvekertoimien laskentaperusteita muutettaisiin, muuttuisivat kaikkien hyvinvointialueiden tarvekertoimet vastaavasti, jolloin rahoituksen lisäys yhdelle alueelle voisi jäädä huomattavasti pienemmäksi.

Vantaa-Kerava	Terveysthuollon tarvekerroin	Vanhustenhuollon tarvekerroin	Sosiaalihuollon tarvekerroin
2019	0,87	0,56	0,82
2021	0,91	0,59	0,85
Keskiarvo 2029-2021	0,89	0,58	0,84

Rahoitusmallin olosuhdetekijät kasvattavat Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen rahoitusta

THL:n laskemien tarvekerrointen lisäksi sosiaali- ja terveystalveluiden rahoituksesta kohdennetaan asukasperusteisesti 13 prosenttia sekä niin sanottujen alueellisia olosuhdetekijöitä kuvaavien kriteerien perusteella yhteensä noin 6 prosenttia rahoituksesta. Olosuhdetekijöissä huomioidaan vuodesta 2024 alkaen myös yliopistosairaalalisä. Näistä olosuhdetekijöistä vieraskielisyyden osuus koko rahoituksesta on noin 2 %. Vieraskielisten suuren määrän johdosta (23,4 prosenttia alueen väkiluvusta) Vantaa-Keravan hyvinvointialue saa 13,3 prosenttia eli 62 miljoonaa euroa koko maan vieraskielisyyden perusteella kohdennettavasta rahoituksesta.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu sosiaali- ja terveystalveluiden vuoden 2024 rahoituksen jakautuminen tarvetekijöiden perusteella kohdennettavaan rahoitukseen ja asukasperusteisuuden sekä muiden olosuhdetekijöiden perusteella kohdennettavaan rahoitukseen. Taulukosta nähdään, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen rahoituksesta tarpeen kautta kohdennetaan vähemmän kuin koko maassa keskimäärin, kun taas asukasperusteisuuden ja muiden olosuhdetekijöiden vaikutus rahoitukseen suhteellisesti selvästi maan keskiarvoa korkeampi. Rahoitusmallin muut laskennalliset tekijät kuin tarveperusteisuus vaikuttavat siis Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen rahoitukseen koko maan keskitasoa enemmän.

		Tarveperusteisuus	Asukasperusteisuus	Muut olosuhdetekijät	Yhteensä
Vantaa-Kerava	Euroa/asukas	2 840	564	312	3 716
	%	76 %	15 %	8 %	100 %
Koko maa	Euroa/asukas	3 475	564	239	4 279
	%	81 %	13 %	6 %	100 %

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen rahoitus kasvaa asukasta kohden laskettuna eniten koko maassa

Vantaan ja Keravan valtion yleiskatteinen rahoitus vuodelle 2024 on yhteensä noin 1,061 miljardia euroa, sisältäen laskennallisen rahoituksen (1,066 mrd. euroa) ja siirtymätasausvähennykset (-4,5 milj. euroa).

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden ja pelastustoimen yhteenlaskettu laskennallinen rahoitus kasvaa noin 72,6 miljoonaa euroa eli 259 euroa asukasta kohden vuonna 2024

verrattuna vuoteen 2023. Koko maassa vastaava muutos laskennallisessa rahoituksessa on keskimäärin 184 euroa asukasta kohti. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen laskennallinen rahoitus kasvaa asukasta kohti laskettuna eniten koko maassa.

Lisäksi hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttaa alkuvuosina vuoden 2022 kustannustietojen perusteella määriteltä siirtymätasaus. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuoden 2022 tasossa määriteltävä siirtymätasaus on noin 2,5 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2022 Vantaan ja Keravan kuntapohjaisen järjestelmän sosiaali- ja terveystalveluiden sekä pelastustoimen kustannukset ovat olleet noin 2,5 miljoonaa euroa korkeammat kuin Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuoden 2022 tasossa laskettu laskennallinen rahoitus olisi ollut. Vuonna 2024 laskennalliseen rahoitukseen lisättävä yliopistosairaalisä kasvattaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen laskennallista rahoitusta 10,7 miljoonalla eurolla. Sen huomioiminen siirtymätasauksissa kääntää Vantaan ja Keravan siirtymätasauksen siirtymätasausvähennykseksi -4,5 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Siirtymätasaus huomioiden Vantaa-Keravan rahoitus kasvaa 65,7 miljoonaa euroa eli 234 euroa asukasta kohden, mikä on edelleen korkein kasvu koko maassa, sillä siirtymätasaukset huomioiden rahoitus kasvaa keskimäärin 165 euroa asukasta kohden.

Rahoitusmallin kehittämistä

Hallitusohjelman kirjausten mukaisesti hyvinvointialueiden rahoitusmallia arvioidaan ja kehitetään tällä hallituskaudella tutkimukseen perustuen.

Valtiovarainministeriö on asettanut 3.11.2023 hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämistä valmistelevan ryhmän. Työryhmän tehtävänä on arvioida hyvinvointialueiden rahoituksen kehittämisen eri ratkaisuvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia taustaselvityksiin perustuen sekä laatia hallituksen esityksen muotoon ehdotukset järjestelmän muutostarpeista. Asettamispäätöksen mukaan valmistelussa käydään säännöllistä vuoropuhelua hyvinvointialueiden kanssa.